

14.6.2022

Eduskunta
Talousvaliokunta

Asia Lausunto hallituksen esityksestä HE 76/2022 vp eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Kaivosteollisuus ry kunnioittavasti lausuu seuraavaa:

SERPENTIINIKALLIOT

- (1.) Vastustamme esityksessä olevaa suojelumekanismia (67 §) siltä osin, kun kyse on suoraan lain nojalla luontotyyppinä suojeltavista serpentiinikallioista.
- (2.) Kyseinen luontotyyppi on tarkemmin serpentiinikalliot,- kivikot ja soraikot, jotka ovat serpentiinististä tai muusta ultraemäksisestä tai emäksisestä kivilajista muodostuvia kallio-, kivikko- tai soraikkoesiintymiä. Näillä kivilajiesiintymillä esiintyy serpentiinikasvilajistoa.
- (3.) Hallituksen esitykseen sisältyvästä uudesta suojelumekanismista ongelmallisen tekee se, ettei suojelusta tehdä päätöstä, jolloin siitä ei siten ole muutoksenhaku-mahdollisuutta.
- (4.) Ongelmallista on myös se, ettei suojelusta kuulla sen puoleen maanomistajaa, kuin mahdollista oikeudenhaltijaakaan (kuten malminetsintäluvan tai kaivosluvan haltijaa). Tämä asettaa oikeussuojan kyseenalaiseksi.
- (5.) Katsomme, ettei esityksen muotoilu ole riittävän tarkkarajainen ja erityisesti, kun kartoitus on vielä kesken.
- (6.) Geologisesti luonnonsuojelulain esitys on tältä osin erityisen hankala sen vuoksi, että suurin osa akkuarvoketjun malmipotentialisista alueista (esimerkiksi nikkeli-esiintymät) sijaitsevat serpentiiniteissä tai muissa ultraemäksisissä ja emäksisissä kivilajeissa (kuten nk. Lapin vihreäkivi – vyöhyke). Esityksen epämääräisyys ja luontotyyppin määrittelyn hankaluus luovat monia kysymysmerkkejä ja vastauksia on ollut vaikea löytää, varsinkin kun luontotyyppin kartoitukset ovat edelleen kesken. Pelkona on, että esitys tulee vaikeuttamaan tai jopa halvaannuttamaan malminetsinnän toimintaedellytyksiä jatkossa merkittävästi ja sitä kautta vaikuttamaan koko akkuarvoketjuun negatiivisesti.
- (7.) Esitämme, että serpentiinikalliot siirretään 66 §:n mukaan suojeltujen luontotyyppien listaukseen. Näin niiden suojelutaso edelleen turvattaisiin jatkossa ja tieto todellisen suojelun tarpeesta kirkastuisi, kun luontokartoitukset on saatu päätökseen. Ko lainkohdan mukaan luontotyyppin suojelusta tehdään viranomaispäätös, jolloin suojelupäätöstä tehtäessä mahdollistetaan avoin dialogi viranomaisten ja muiden oikeudenhaltijoiden välillä.

Epäselvyys määrittelyssä

- (8.) Hallituksen esityksen perustelujen mukaan 67 §:ssä tarkoitettu tiukka heikentämis-kielto soveltuisi erityisesti sellaisille uhanalaisille ja harvalukuisille luontotyypeille, jotka ovat helposti tunnistettavissa tai joiden kohteet voidaan osoittaa avoimissa tietojärjestelmissä ja -rekistereissä.
- (9.) Esityksestä ei kuitenkaan saa yksiselitteisestä selvää, millä perusteilla kyseinen luontotyyppi määritellään (kivilajin, kasvilajiston vai molempien mukaan?). Hallituksen esityksen pykäläkohtaisissa perusteluissa tuodaan esille, että serpentiinikallioita-, kivikoita ja sorakoita arvioidaan olevan 150 hehtaaria, joista 40 % (60 hehtaaria) sijoittuu luonnonsuojelualueille.
- (10.) Suomen Ympäristökeskuksen, jäljempänä SYKE, luontotyyppioppaassa (Suomen ympäristö 5, osa 2 Kalliot ja kivikot, SYKE 2018) serpentiinikallioiden luontotyypeistä todetaan seuraavaa:

Uhanalaisuusarvioissa ja alla esitellyissä aineistoissa arvioitujen esiintymien joukkoon on voitu sisällyttää myös sellaisia kallioita, joiden kivilaji on epävarma, mutta kasvillisuudessa on selviä viitteitä serpentiinialustasta. Luontotyyppiryhmän rajaaminen on vaikeaa, koska serpentiinipi-toisista kivilajeista muodostuvien kallioiden kasvillisuus ei aina poikkea selvästi muusta kalliokasvillisuudesta, ja toisaalta tyyppillistä serpentiinikasvillisuutta tavataan toisinaan myös muilla kivilajeilla. Serpentiinikalliot on varsin monimuotoinen luontotyyppiryhmä johtuen mm. suuresta kemiallisesta ja fysikaalisesta vaihtelusta.

Kallioluonnon suojelua ja kallioluontoinventointien kattavuutta on kuvattu hiljattain julkaistussa hankeraportissa ”Kohti kattavaa suojelualueverkostoa” (Suomen ympäristökeskuksen raportteja 18 / 2022).

- (11.) Toiminnanharjoittajien ja maanomistajien on mahdotonta arvioida, miten suuria alueita ja missä suoraan lain nojalla tapahtuva suojelu tapahtuu.

Kartoituksen tilanne

- (12.) Tieto kallioluontotyypeistä perustuu tutkimushankkeeseen vuosilta 2010-2012, jolloin on kartoitettu Suomen eteläiset kohteet. Kartoitusten taustalla on kallioperää koskeva GTK:n ja ympäristöhallinnon yhteistyössä kokoama tieto, jonka perusteella potentiaalisten kohteiden määrä on tiedossa. Hallituksen esityksen perusteluissa mainitaan lisäksi, että kartoituksia jatketaan parhaillaan.
- (13.) Viranomaisten kanssa käymiemme keskustelujen perusteella voimme todeta, että kartoitusprojektit ovat useiden vuosien projekteja ja niitä käytetään useissa hankkeissa (kuten Helmi). Aineistot eivät ole vielä valmiina, eikä niitä ole tehty ensisijaisesti luonnonsuojelulakiin liittyen.
- (14.) Kartoitukset jatkuvat vielä vuonna 2023, erityisesti Pohjois-Suomen osalta, ja saadun tiedon mukaan serpentiinikallioista kertynyt tieto on vähäistä verrattuna esimerkiksi kalkkikallioihin.
- (15.) Tiedossamme ei ole, eikä myöskään viranomaiskeskusteluissa ole käynyt ilmi, että olisi jotain uutta tutkimuksellista tietoa kalkkikallioista, minkä perusteella ne on siirretty lausuntoversion jälkeen pois suoraan suojeltavien luontotyyppien listalta.

Oikeusturvanäkökohdat

- (16.) Nyt ehdotettu menettely on oikeusvaltiollisesti puutteellinen, kun siinä otetaan esimerkiksi tutkimuslaitoksen tuottamat uhanalaisuustiedot automaattisesti suojelurajauksen perusteeksi ilman tarkempaa esiintymäkohtaista tarkastelua. Lisäksi aluerajaukset muodostetaan automaattisesti tämän tiedon pohjalta ilman että rajauksesta kuullaan oikeudenhaltijoita. Maanomistajalle ja muulle oikeudenhaltijalle ei käytännössä jää oikeussuojakeinoja haastaa virheellisenä kokemansa peruste rajaukselle.

MUUTA

- (17.) Kaivosteollisuus ry on ollut mukana valmistelutyössä ekologisen kompensaation osalta. Kiitämme ympäristöministeriötä hyvästä valmistelusta. Ekologinen kompensaatio on kaivoksille tärkeää. Nyt vapaaehtoisena olevaa ekologista kompensaatiota voidaan tarkentaa, kun pilottikokeiluista on saatu kokemusta ja samalla käsitys kompensaatiosta muutenkin kehittyy.
- (18.) Esitys sisältää tiukennuksia geologisen kartoitukseen ja malminetsintään. Toivomme, että valtion muun luonnonsuojelualueen (52 § 5 mom) osalta Metsähallitus asettaa läpinäkyvät ja kohtuulliset ehdot toimenpiteiden suorittamiseksi.
- (19.) Toteamme, ettei hallitusohjelmakirjauksen ”selvitetään malminetsintäoikeuden lupaprosesseja, käytänteitä ja mahdollisia rajoittamistarpeita luonnonsuojelualueilla” vaatimaa selvitystä ole tehty sillä tavoin monimuotoisesti kuin lainsäädännön valmistelutyö edellyttäisi.
- (20.) Lausuntomenettelyssä ehdotimme ministeriölle, että luonnonsuojelulakiin tulee säätää muihin ympäristösäädöksiin jo sisältyvä täytäntöönpano-oikeus muutoksenhaun varalta. Nyt valitukset luonnonsuojelulain mukaisista poikkeuksista pitkittävät isojen investointien projektiakatauluja puuttuvien täytäntöönpano-oikeuksien johdosta. Ehdotustamme ei ole huomioitu.
- (21.) Luonnonsuojelulakiin tuodaan uutena asiana varovaisuusperiaate. Ottaen huomioon viimeaikaiset lainkäyttöratkaisut (mm Finnulp), varovaisuusperiaate on noussut erittäin merkittävään asemaan. Toivomme eduskunnan kiinnittävän asiaan sopivalla tavalla huomiota.

Kunnioittavasti,

KAIVOSTEOLLISUUS ry

Pekka Suomela, toiminnanjohtaja

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 3 pages before this page
Dokumentet inneholder 3 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 3 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 3 sider før denne side

Detta dokument innehåller 3 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende